

Hiszpania

1. Jeden z języków regionalnych, którym posługują się mieszkańcy Hiszpanii.
2. Jeden z najwybitniejszych hiszpańskich artystów XX w. (malarz, rzeźbiarz, grafik), współtwórca nurtu malarstwa zwanego kubizmem, autor m.in. obrazu *Panny z Awinionu*. / Możesz poznać twórczość artysty na Google Arts & Culture: https://artsandculture.google.com/entity/pablo-picasso/m060_7?categoryId=artist / Artysta o sztuce: „Wszyscy chcą rozumieć malarstwo, dlaczego nie próbują rozumieć śpiewu ptaków?”, „Inspiracja istnieje, ale musi zastać Cię przy pracy.”, „Wszyscy wiemy, że sztuka nie jest prawdą. Sztuka to kłamstwo, które pozwala uświadomić sobie prawdę, tę przynajmniej, jaką dane nam jest zrozumieć.” Pablo...
3. Archipelag w zachodniej części Morza Śródziemnego obejmujący m.in. wyspy: Majorka, Minorka i Ibiza.
4. Kraina geograficzno-historyczna na pograniczu z Francją, jedna z 17 wspólnot autonomicznych Hiszpanii. W 2017 r. jej parlament przegłosował deklarację niepodległości.
5. Walki, których celem było wyparcie przez chrześcijan wyznawców islamu z Półwyspu Iberyjskiego (VIII- XV w.)
6. Rzeka w Hiszpanii i Portugalii, najdłuższa na Półwyspie Iberyjskim.
7. Śpiewak operowy (tenor), razem z José Carrerasem (Hiszpan) i Luciano Pavarottim zaliczany do tzw. Trzech Tenorów. Placido ...
8. Ma miejsce co roku w Pampelunie. Gomitwa ...
9. Pokonali Kartagińczyków (III w. p.n.e.), a następnie podbili Półwysep Iberyjski (II – I w. p.n.e.)
10. To oni założyli ok. 1100 r. p.n.e. dzisiejsze miasto portowe Kadyks (od ok. 500 p.n.e. pod władzą Kartaginy, w 206 p.n.e. zdobyte przez Rzymian)
11. Kataloński malarz i rzeźbiarz (1893-1933), związany z nurtem surrealistycznym i abstrakcyjnym w malarstwie, wykształcił własny charakterystyczny styl inspirowany sztuką prymitywną i rysunkami dzieci. / Twórczość artysty na Google Arts & Culture: https://artsandculture.google.com/entity/joan-mir%C3%B3/mog_6k / Joan...
12. Morze oblewające/otaczające Hiszpanię od południa i wschodu.
13. Pisarz hiszpański (XVI/XVII w.), twórca nowożytnej powieści europejskiej, autor: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/don-kichot-z-la-manchy/>. Miguel de ...
14. Jedno z państw hiszpańskojęzycznych w Ameryce Południowej, do 1810/1818 r. kolonia Hiszpanii.
15. Hiszpański teolog, założyciel Towarzystwa Jezusowego. Ignacy...
16. Określenie muzułmańskiej ludności Płw. Iberyjskiego, z którą chrześcijanie toczyli walki w okresie rekonkwisty.
17. Aktor (również reżyser i producent filmowy), w filmie *Desperado* jako El Mariachi. W 2019 r. laureat Złotej Palmy w Cannes za rolę w filmie *Ból i blask*. Antonio...
18. Lud nieindoeuropejski, zamieszkujący Płw. Iberyjski przed przybyciem Celtów w V w. p.n.e., z którymi następnie stworzył wspólną kulturę.
19. Wybitny hiszpański reżyser i scenarzysta, zdobywca wielu nagród międzynarodowych za reżyserię i scenariusze. Ostatni wyreżyserowany przez niego film: *Ból i Blask* (2019) został nagrodzony Złotym Globem w kategorii: najlepszy film zagraniczny. Pedro...
20. Rodrigo Díaz – kastylijski rycerz (hidalgo), hiszpański bohater narodowy czasów rekonkwisty, zwany..... . / Możesz zobaczyć film dokumentalny (51 min.) na: <https://www.youtube.com/watch?v=jepOZfnS6gw> /
21. Stolica prowincji, drugie co do wielkości miasto Hiszpanii.
22. Łańcuch górski na pograniczu Hiszpanii i Francji.
23. Stolica prowincji Aragonia. W 1809 r. (epoka napoleońska) zdobyta przez Francuzów wspieranych przez polską Legię Nadwiślańską dowodzoną przez Józefa Chłopickiego. Podczas wojny domowej w Hiszpanii – w operacji wojskowej (1937 r.), której celem było jej zdobycie – wyróżniła się polska Brygada im. Jarosława Dąbrowskiego.
24. Kataloński malarz, jeden z najbardziej znanych surrealistów. / Możesz zobaczyć twórczość artysty na: https://artsandculture.google.com/entity/salvador-dal%C3%AD/mog_xn?categoryId=artist / Z wypowiedzi o sztuce: „Malarz to nie ten kto jest natchniony, lecz ten, który jest w stanie natchnąć innych.” Salvador...

25. Obraz będący wyrazem hołdu złożonego baskijskiemu miastu, zbombardowanemu i zniszczonemu (26 kwietnia 1937) przez niemiecki Legion Condor podczas wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939).
/ Możesz przeczytać artykuł: <https://wyborcza.pl/7,112588,21688363,guernica-80-lat-po-bombardowaniu.html> /
26. Miasto, gdzie znajduje się Katedra Najświętszej Marii Panny – największy gotycki kościół w Europie.
/ Możesz zobaczyć film (11 minut): https://www.youtube.com/watch?v=pbAGMB_Ms7U /
27. Najdłuższa rzeka w Hiszpanii, przepływa przez północną część tego kraju. Miała tam miejsce jedna z decydujących podczas wojny domowej w Hiszpanii operacji wojskowych / bitew (lipiec-listopad 1938 r.), która przesadziła o klęsce Republiki i zwycięstwie gen. Franco.
28. Wyspiarskie państwo na Karaibach (w Ameryce Środkowej) ze stolicą w Hawanie, do 1898 r. kolonia Hiszpanii, utracona w wyniku przegranej wojny ze Stanami Zjednoczonymi.
29. Zjawisko kulturowe (muzyka, taniec, śpiew), wywodzące się z folkloru Cyganów zamieszkujących tereny Andaluzji w Hiszpanii. Zobacz zwiastun filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=BtjujRgmsVA>
/ Możesz również zobaczyć i posłuchać na: <https://www.youtube.com/watch?v=Oo9jmWObKDI> /
30. Jest nim matador walczący z bykiem, najpierw drażniący go muletą (czerwona materia przymocowana do pałeczki) i robiący uniki, a na końcu zadający mu śmiertelny cios szpadą. / Możesz posłuchać fragmentu Carmen: <https://www.youtube.com/watch?v=8nmk-76DFsU> , <https://www.youtube.com/watch?v=wRI2DraGHDI> /
31. Zostało utworzone w Madrycie w 1819 r., jest obecnie jednym z największych muzeów, a jego kolekcja dzieł sztuki zaliczana jest do najpiękniejszych na świecie.
/ Możesz zobaczyć na: <https://www.museodelprado.es/coleccion> Muzeum Narodowe...
32. Hiszpański konkwistador, który podbił imperium Inków (1531-36) na terytorium obecnego Peru i Chile, a także założył miasto Lima, współczesną stolicę Peru. / Możesz zobaczyć film: *Hiszpańskie podboje w Ameryce*: <https://www.youtube.com/watch?v=JAoCy4NUkHo> / Francisco...
33. Górzysta kraina w południowej Hiszpanii, stanowiąca część Andaluzji, mowa o niej w poemacie A. Mickiewicza *Konrad Wallenrod: Broni się jeszcze z wież....* *Almanzor z garstką rycerzy, Hiszpan pod miastem zatknął sztandary, Jutro do szturm uderzy.*
34. Hiszpański poeta i dramatopisarz (1898-1936), jeden z najwybitniejszych przedstawicieli hiszpańskiej literatury XX w. / Możesz posłuchać: *Ninateka* – <https://ninateka.pl/audio/finezje-literackie-1996-federico-garcia-lorca-odc-3/> / Federico Garcia...
35. Monumentalny zespół pałacowo-klasztorno-biblioteczny, w stylu późnego renesansu, panteon królów i książąt hiszpańskich. Możesz zobaczyć na: / <http://navtur.pl/place/show/788,zaspol-palacowy-escorial> , <https://www.youtube.com/watch?v=WaROViMOHoo> /
36. Zatoka Oceanu Atlantyckiego, położona pomiędzy północnym wybrzeżem Półwyspu Iberyjskiego a południowo-zachodnim wybrzeżem Francji.
Możesz zobaczyć na: / <https://www.youtube.com/watch?v=ByBYidIbOTE> /
37. Kościół Świętej Rodziny w Barcelonie, budowany od 1883 r. do dziś, stanowiący jeden z symboli Barcelony, najwybitniejsze dzieło A. Gaudiego. Możesz zobaczyć na: <https://www.youtube.com/watch?v=QAG6FcgYeDQ> . <https://www.youtube.com/watch?v=3smh2bIARms> /
38. Spowiednik i doradca hiszpańskiej pary królewskiej Ferdynanda II i Izabeli I, główny organizator inkwizycji hiszpańskiej. Kierował prześladowaniami muzułmanów, konwertytów i Żydów, doprowadzając do wygnania tych ostatnich z Hiszpanii (1492 r.) / Film - od 3. minuty: <https://www.youtube.com/watch?v=-U8tjyqcUxA> / Tomás de...
39. Jej małżeństwo z Ferdynandem II Aragońskim w 1469 r. doprowadziło do unii personalnej Kastylii z Aragonią (1479) i powstania Hiszpanii. Kastylijska.
40. Opera francuskiego kompozytora Georges'a Bizeta, której akcja rozgrywa się na początku XIX w. w Sewilli.
/ Możesz posłuchać: https://www.youtube.com/watch?v=Lw1_GXU_rAQ /
41. Powieść autorstwa Jana Potockiego z przełomu XVIII i XIX w. znaleziony w Saragossie.
Powieść została sfilmowana w 1965 r. przez Wojciecha Hasa. Zobacz kadry z filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=ro-vVilnX3c>
42. Starożytna, grecka nazwa Skały Gibraltarskiej. Słupy...
43. Muzułmańska ludność Płw. Iberyjskiego, która po zwycięstwie rekonkwisty w 1492 r. została zmuszona do przyjęcia chrześcijaństwa. Wypędzeni z Hiszpanii na mocy edyktu z 1609 r., osiedlili się w płn. Afryce.

44. Terytorium w południowo-wschodniej Azji i na Pacyfiku obejmujące archipelagi wysp: Filipiny, Mariany i Karoliny, będące w latach 1565-1899 hiszpańską kolonią. Hiszpańskie Wschodnie.
45. Warzywa, którymi uczestnicy święta La Tomatina, obchodzonego w miejscowości Buñol w Walencji, obrzucają się nawzajem. / Możesz zobaczyć na: https://www.youtube.com/watch?v=y_RRcNhUWus/
46. Żydzi wypędzeni z Hiszpanii i Portugalii w latach 1492-97, którzy znaleźli schronienie w płn. Afryce, Italii i państwie osmańskim (Turcji). Dotarli także do Polski (Zamość, Kraków). / Możesz posłuchać koncertu ich tradycyjnych pieśni: <https://www.youtube.com/watch?v=qsFaQErICek/>
47. Hiszpański dyktator wojskowy, szef państwa (1936-75), przywódca antyrepublikańskiego przewrotu (1936-39). W 2019 r. szczątki generała zostały ekshumowane z Doliny Poległych i przeniesione na cmentarz do El Pardo. / Możesz zobaczyć film dokumentalny: https://www.youtube.com/watch?v=C53M7_FcCpU/ Francisco...
48. Obecny król Hiszpanii – VI Burbon
49. Ocean otaczający Półwysep Iberyjski od zachodu i częściowo północy i południa.
50. „Rycerz Smętnego Oblicza” z La Manchy... / Posłuchaj Jacka Kaczmarskiego: <https://www.youtube.com/watch?v=PP3NDSHrg34/> / Możesz przeczytać i posłuchać: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/don-kichot-z-la-manchy/>
51. Skrót nazwy separatystycznej organizacji terrorystycznej: Baskonia i Wolność, walczącej o niepodległość Basków w l.1959-2018. Do 2003 r. dokonywała zamachów terrorystycznych, w których zginęło ponad 800 osób.
52. Hiszpański malarz i grafik okresu romantyzmu, portrecista i malarz scen rodzajowych, nadworny malarz władców Hiszpanii. Jednej z najwybitniejszych i najbardziej oryginalnych artystów przeł. XVIII i XIX w. / Możesz poznać twórczość artysty na Google Arts & Culture: <https://artsandculture.google.com/entity/francisco-goya/mo2y23?categoryId=artist> / Poszukaj: *El sueño de la razón produce monstruos*. Francisco...
53. W 410 r. zdobyli i złupili Rzym, a następnie stworzyli własne państwo na terenach Półwyspu Iberyjskiego i częściowo Galii – V- VIII w. Kres istnieniu Królestwa położyli Arabowie (711-712).
54. Półwysep, na którym położona jest Hiszpania i Portugalia.
55. Jeden z najwybitniejszych reżyserów (1900-1983) w historii kinematografii. W 1928 r. zrealizował wspólnie z Salvadorem Dalí, film „Pies andaluzyjski”, będący manifestem kina surrealistycznego, którym zaszokował opinię publiczną. / Film możesz zobaczyć na: <https://www.youtube.com/watch?v=QPak1gOdnQ4/> Luis...
56. Stolica Hiszpanii od 1561 r.
57. Hiszpański malarz barokowy (XVII w.), portrecista (malował też obrazy religijne, mitologiczne, sceny rodzajowe), nadworny malarz króla Hiszpanii Filipa IV Habsburga. / Możesz zobaczyć twórczość artysty na Google Arts & Culture: <https://artsandculture.google.com/entity/diego-vel%C3%A1zquez/mok92y?categoryId=artist> , <https://artsandculture.google.com/story/FwWhH3nHeU-3hw/> / Diego...
58. Wyspy / region Hiszpanii na Oceanie Atlantyckim.
59. Lud indoeuropejski zamieszkujący początkowo terytorium Europy Środkowej. W VI w. p.n.e. opanował m.in. Galię, w 390 r. p.n.e. zdobył i splądrował Rzym, a następnie wkroczył m.in. na teren Płw. Iberyjskiego - IV w. p.n.e.
60. Hiszpański architekt (1852-1926), jego największym osiągnięciem była Sagrada Familia. Stworzył własny styl, będący swoistą odmianą modernizmu. Nawiązując do form organicznych, wprowadzał chętnie do swych budowli płynne, faliste linie, nieregularne rzuty, fantastyczne rzeźbiarsko ukształtowane elementy architektoniczne i bogate efekty kolorystyczne. / Możesz poznać twórczość artysty na: <https://artsandculture.google.com/story/discover-the-unique-architecture-of-antoni-gaudi/iQLiJvHIVcEzlw/> / Antonio...
61. Widowisko popularne głównie w Hiszpanii, także w Portugalii i Ameryce Łacińskiej – tradycyjna walka matadora z bykiem.
62. Państwo na Płw. Iberyjskim graniczące z Hiszpanią.
63. Hiszpańska aktorka, w filmie *Piraci z Karaibów: Na nieznanym wodach* - Angelika, córka Czarnobrodego. Laureatka Oscara za rolę w filmie Woody’ego Allena *Vicky Cristina Barcelona*. Penelope ...
64. Była wspierana przez hiszpańską parę królewską Ferdynanda II i Izabelę. Jej działalność wymierzona była głównie w konwertytów pochodzenia żydowskiego – tzw. marranów, którzy przyjęli katolicyzm, ale oskarżani byli o potajemne wyznawanie judaizmu. / Możesz obejrzeć film: <https://www.youtube.com/watch?v=U8tjyqcUxA/>

65. Mauzoleum upamiętniające ofiary wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939). Narodowy Pomnik Świętego Krzyża w Dolinie Poległych – Monumento Nacional de Santa Cruz del Valle de los...
/ Możesz zobaczyć film o wojnie domowej w Hiszpanii: <https://www.youtube.com/watch?v=aLwuKBLpTWI> /
66. Brytyjskie terytorium zamorskie na południowym wybrzeżu Płw. Iberyjskiego, u wyjścia Morza Śródziemnego na Ocean Atlantycki.
67. Małe państwo w południowo-zachodniej Europie, bez dostępu do morza. Leży w Pirenejach, granicząc od północy z Francją, a od południa z Hiszpanią.
68. Miejscowość, w której znajduje się najstarszy uniwersytet w Hiszpanii, założony w 1218 r.
69. Kraina historyczna w środkowej Hiszpanii, kolebka języka, który jest utożsamiany ze współczesnym językiem hiszpańskim.
70. Grupa etniczna pochodzenia nieindoeuropejskiego zamieszkująca krainę geograficzno-historyczną/ jedną ze wspólnot autonomicznych Hiszpanii na pograniczu z Francji.
71. Drugi obok czerwonego kolor hiszpańskiej flagi.
72. Jej zdobycie w 1492 r. kończyło rekonkwistę, kładąc kres obecności muzułmanów na Płw. Iberyjskim.
73. Nazwa używana w stosunku do żydowskich konwertytów, których Hiszpańska Inkwizycja prześladowała, podejrzewając o potajemne praktykowanie judaizmu.
74. Hiszpański konkwistador, zniszczył państwo Azteków (1519-21), podbijając obszar dzisiejszego Meksyku.
/ Możesz zobaczyć film *Hiszpańskie podboje w Ameryce*: <https://www.youtube.com/watch?v=JAOcy4NUkHo> / Hernando...
75. Przełęcz w Hiszpanii, gdzie w 1808 r. Polacy – 3 szwadron szwoleżerów (1 Pułk Szwoleżerów-Lansjerów Gwardii Cesarskiej) dokonali szarży, zdobywając wąż i otwierając tym samym drogę armii napoleońskiej do Madrytu. Posłuchaj pieśni na: <https://www.youtube.com/watch?v=r6XlyZ5mw0A>
/ Możesz posłuchać Jacka Kaczmarskiego – https://www.youtube.com/watch?v=L-gvj_ZkCYo /
76. Dynastia panująca w Hiszpanii w XVI-XVII w.
77. Wybitny hiszpański reżyser filmowy, scenarzysta, pisarz i producent filmowy. Jego filmy poświęcone zarówno muzyce i tańcu (*Flamenco, Tango, Fados*), jak i dramaty (*Nakarmić kruki, Aj, Carmela!*) czy biograficzne (*Goya*) mają w zasadzie jeszcze jedną nadrzędną bohaterkę: Hiszpanię. / Możesz zobaczyć zwiastun filmu *Fados*: https://www.youtube.com/watch?v=-oan_8rRQM / Carlos...
78. Flota hiszpańska, której inwazja na Wyspy Brytyjskie zakończyła się klęską w 1588 r. Był to przełomowy moment wojny (1585-1604) między katolicką Hiszpanią Filipa II Habsburga a Anglią królowej Elżbiety I.
/ Możesz zobaczyć film – *Wielka... . Kulisy klęski*: <https://www.dailymotion.com/video/x3vdz29> / Wielka/Niezwykła...
79. Hiszpański malarz, rzeźbiarz i architekt (XVI/XVII w.) pochodzenia greckiego, przedstawicielel manieryzmu. Jego twórczość przesiąknięta jest ideami kontrreformacji i wizjami hiszpańskich mistyków. / Możesz zobaczyć twórczość artysty na Google Arts & Culture: https://artsandculture.google.com/entity/el-greco/m011k6_ / Dominikos Theotokopulos ...
80. Miasto w południowej Hiszpanii w regionie Andaluzja. Znajduje się w nim La Mezquita – Wielki Meczet (z VIII w., wielokrotnie przebudowywany), znajdujący się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO, służący obecnie za katedrę rzymskokatolicką. / Możesz obejrzeć film *Andaluzja światło Hiszpanii* na: <https://www.youtube.com/watch?v=2Cjyse5Ghhs> /
81. Potrawa hiszpańska, oparta przede wszystkim na ryżu z dodatkiem szafranu, podsmażanym i gotowanym na metalowej patelni z dwoma uchwytyami (tzw.). W zależności od odmiany może ponadto zawierać kawałki np. owoców morza, mięsa królika, drobiu i różnych warzyw.
82. Dynastia panująca w Hiszpanii od XVIII w. Z tej dynastii pochodzi obecny król Hiszpanii.
83. Koniec słynnego Szlaku św. Jakuba. Według przekonania pielgrzymów, znajduje się tu ciało św. Jakuba Apostoła – Katedra Santiago de...
84. Styl w hiszpańskiej architekturze i sztuce, który rozwinął się z połączenia elementów islamskich oraz chrześcijańskich (romańskich i gotyckich). Zobacz: Dziedzictwo UNESCO: <https://www.youtube.com/watch?v=ujVeXzAzTMg>, <http://dziedzictwounesco.blogspot.com/2016/09/architektura-w-stylu-mudejar-w-aragonii.html>.
85. Posiadłość (enklawa) hiszpańska na terytorium Maroka, 20 km od wybrzeży Hiszpanii.